

- with the XXVII Olympiad in Informatics. – Almaty, Kazakhstan, 26 July – 2 August, 2015. – P. 163-172.
2. Borubaev A.A., Pankov P.S., Chekeev A.A. Spaces Uniformed by Coverings. – Hungarian-Kyrgyz Friendship Society, Budapest, 2003. – 169 p.
  3. Pankov P.S., Joraev A.H. Manned search in kinematical topological spaces // Reports of the Third Congress of the World Mathematical Society of Turkic countries, Vol. 1. – Almaty: Al-Farabi Kazakh National University, 2009. – Pp. 102-105.
  4. Pankov P.S., Bayachorova B.J., Juraev M. Mathematical Models for Independent Computer Presentation of Turkic Languages // TWMS Journal of Pure and Applied Mathematics, Volume 3, No.1, 2012. – Pp. 92-102.
  5. Zheentaeva Zh., Zhakieva S. Splitting method for stability of delay-differential equations under perturbations // Sixth International Conference on Analysis and Applied Mathematics (ICAAM 2022). Abstract Book. Bahcesehir University, Turkey, 2022. – Pp. 107-108.
  6. Kenenbaeva G.M., Tagaeva S.B. Category of irtgö-type processes in computational mathematics and algorithms to detect patterns // Herald of Institute of Mathematics of NAS of KR, 2021, No. 2. - Pp. 13-20.

## **AXBOROT-TA'LIM MUHITIDA TALABALARNING MUSTAQIL FAOLIYATI TASHKIL ETISH**

**Adinayev Sh.Sh.** – v.b. dotsenti TDPU

Ushbu maqolada axborot-ta'lim muhitida talabalarning mustaqil faoliyatini tashkil etish haqida fikr yuritilgan. Davlat ta'lim standartlarini joriy etish o'quv jarayonini tashkil etishda tub o'zgarishlarni amalga oshirishni talab qiladi: bo'lajak o'qituvchilarda shakllantirilishi kerak bo'lgan umumiy kompetentsiyalarni o'z ichiga olib talabalarning mustaqil faoliyatini to'g'ri tashkil etib, ular o'z-o'zini baholash va o'z-o'zini rivojlantirish bilan bog'liq bo'lib, talabalarning mustaqilligini shakllantirishga qaratilgan:

- o'z faoliyatini tashkil etish, kasbiy pedagogik vazifalarni bajarishning standart usullari va usullarini tanlash, ularning samaradorligi va sifatini baholash;
- kasbiy pedagogik faoliyatda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish;
- Kasbiy pedagogik va shaxsni rivojlantirish vazifalarini mustaqil ravishda belgilash, o'z-o'zini tarbiyalash bilan shug'ullanish, malaka oshirishni ongli ravishda rejalashtirish.

Bugungi kunda jahon hamjamiyatini axborotlashtirish va integratsiyalashuvi sharoitida har qanday pedagogika ta'lim muassasalarida o'quv jarayonining asosiy maqsadi mutaxassislarni tayyorlash va o'qituvchi sifatida mustaqil faoliyat yurita oladigan ijodiy shaxslarni shakllantirishdan iborat. doimiy ta'limga ehtiyoj sezadigan standart vaziyatlar. Ushbu maqsadga erishish uchun universitetda o'qitishning turli shakl va usullarini joriy etish, o'quv jarayoni va pedagogik amaliyotni uyg'unlashtirishning eng yaxshi usullarini aniqlash, shuningdek, talabalar mustaqil ishlarini tashkil etishning yangi va samarali shakllarini izlash kerak.

Ma'lumki, talabalarning mustaqil ishi deganda o'qituvchining ko'rsatmasi va uslubiy rahbarligi bilan, lekin uning bevosita ishtirokisiz bajariladigan talabalarning rejali ishi tushuniladi. Talabalarning mustaqil ishi o'quvchilarning o'zlarida nazariy va amaliy bilimlarni o'zlashtirishga ongli munosabatini tarbiyalash, qizg'in aqliy mehnat odatini singdirish vositasidir. Shu bilan birga, o'quvchilarning nafaqat bilim olishi, balki uni olish usullarini ham o'zlashtirishiga e'tibor qaratish lozim, ya'ni o'quvchilarni o'rganishga o'rgatish ko'pincha ularni aniq fan bilimlari bilan qurollantirishdan ko'ra muhimroqdir [2].

Bo'lajak mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligining yuqori darajasiga erishish uchun talabalarning mustaqil ishlarining natijalari maksimal bo'lishi uchun mustaqil ishlarni tashkil

etishga yondashuvlarni o'zgartirish kerak. SIWni tashkil etishning yangicha yondashuvlaridan biri o'quv jarayoniga axborot-o'quv muhitini joriy etishdir.

Axborot inson hayotida tobora muhim rol o'ynaydi, uning barcha faoliyatiga kiradi. Hayotning axborot qiyofasi shakllanmoqda. Axborot muhiti haqida tushuncha mavjud. Axborot muhiti - bu inson atrofidagi axborot dunyosi va uning axborot faoliyati dunyosi. Axborot texnologiyalarining jahon miqyosidagi rivojlanishi ta'lim sohasiga jadal sur'atlar bilan kirib kelmoqda, bu esa keyingi yillarda ta'lim muassasalarining rivojlanishini belgilab bermoqda.

Yuqorida aytilganlarga asosan, biz axborot-ta'lim muhiti - bu ta'lim jarayoni va uning ishtirokchilariga qaratilgan pedagogik (o'quv-uslubiy), tashkiliy, axborot, texnik shartlarning tizimlashtirilgan majmui, degan xulosaga kelishimiz mumkin.

Zamonaviy axborot-ta'lim muhitini shakllantirishning asosiy maqsadi ta'lim sifati va qulayligini oshirish, shaxsning ijodiy salohiyatini ro'yobga chiqarish va o'zini o'zi rivojlantirish uchun shart-sharoitlar yaratish, axborot jamiyatida axborot madaniyati va hayotiy ko'nikmalarini rivojlantirishdan iborat. : 1) respublikamizning yagona axborot-ta'lim muhiti; 2) ma'lum bir ta'lim muassasasining axborot-ta'lim muhiti (muayyan o'qituvchi, fan va boshqalarning muhiti).

Shunday qilib, axborot-ta'lim muhitini shakllantirish va rivojlantirish o'zaro bog'liq uchta jihatni o'z ichiga oladi: 1) texnik, dasturiy va ta'lim resurslari bilan jihozlash; 2) AKT - ta'lim jarayoni ishtirokchilarining kompetentsiyasini oshirish; 3) ta'lim jarayonida AKT vositalarining mavjudligini ta'minlash bo'yicha maqsadli tashkiliy ishlar.

Talabalarga ta'lim berishda innovatsion pedagogik texnologiyalar va o'qitishning texnik vositalaridan foydalaniladi: Internetga ulangan kompyuterlar, skanerlar, avto simulyatorlar, audio va video uskunalar, multimedia proyektorlari va boshqalar.

Axborot va o'quv resurslari quyidagi shakllarda taqdim etiladi: a) bosma materiallar (darsliklar, o'quv qo'llanmalar, uslubiy tavsiyalar, ish daftarlari, kitoblar, jurnallar, ma'lumotnomalar va boshqalar); b) server va web-saytdagi raqamli o'quv materiallari (ma'ruza kurslari, taqdimotlar, darsliklar, baholash vositalari va boshqalar); c) Internetdagi raqamli o'quv materiallari; d) TDPU web-saytidagi ma'lumotlar. Nizomiy (o'quv dasturlari, ta'lim standartlari, o'quv jarayoni jadvallari, dars jadvali, SFS uchun topshiriqlar, amaliyot dasturlari, o'quv-uslubiy tavsiyalar va boshqalar).

Universitetimiz talabalari: a) darslarda, turli tadbirlarda va mustaqil ish jarayonida kompyuter va multimedia jihozlaridan foydalanish; b) Wi-Fi-dan foydalanish; v) qog'oz va raqamli shaklda o'quv materiallaridan foydalanish imkoniyati; d) talabalar jadvaldagi o'zgarishlarni bilib olishlari va universitet web-saytida juda ko'p foydali ma'lumotlarni olishlari mumkin va hokazo.

Axborot-ta'lim muhiti kasbiy ta'lim tashkilotida ishlashi va rivojlanishi uchun quyidagilar zarur: 1) bu ma'lumotni har bir talabaga etkazish va afzalliklari nimada ekanligini ko'rsatish; 2) o'qituvchilarni axborot-ta'lim muhitida axborot va ta'lim resurslari bilan ishlash bo'yicha xabardor qilish (o'qitish).

Axborot ta'lim muhitini takomillashtirish va rivojlantirish zarur. Uni yaxlit, yaxlit, o'zaro bog'liq bo'lgan tarkibiy qismlardan iborat qilish kerak, bu samarali boshqaruvni va uning ta'lim funktsiyalarini bajarishni ta'minlaydi.

Adabiyotlar:

1. III.Адинаев и др. Организация самостоятельной работы студентов в среде информационно-коммуникационных технологии / Казанский педагогический журнал, №4, 145-150 ст. 2010 г.

2. III.Адинаев. Талабалар мустақил ишларини тизимли ташкил этиш / Педагогика журнали 2017 йил, 5- сон